

KONSERVATUVARLARIN OYUNCULUK BÖLÜMLERİNDE YAPILAN GİRİŞ SINAVLARINDAKİ MÜZİKSEL İŞİTME AŞAMASINDA SES TEKRARI TESTİ İÇİN ALTERNATİF BİR YÖNTEM

Doç. Arman ARTAÇ*

ÖZET

Bu çalışma Konservatuvarların Tiyatro Bölümü giriş sınavları müziksel işitme aşamasında, ses tekrarı sorularını alternatif bir yolla cevaplandırmak için tasarlanmış, dokunmatik ekranlı mobil cihazlarda kullanılacak bir yazılım ile ilgilidir. Bazı adaylar yaşadıkları ses problemleri, heyecan ya da şarkı söylemekle ilgili tecrübeleri bulunmadığı için, aslında sorulan sesleri karşılaştırabiliyor olsalar bile bunu gösterememektedirler. Bu yüzden söz konusu adaylar bu bölümlerin giriş sınavlarında elenebilmektedirler. Bu da aslında müzik kulağına sahip olan bir adayın kazanılamaması anlamına gelmektedir. Bu yazılım bu durumu önlemek amacıyla tasarlanmıştır. Yazılımla yapılan testlere göre, geleneksel ses tekrarı sorularında başarısız görünen 83 denekten 6'sı yazılım aracılığıyla sesleri eşleştirebilmiştir. Bu yazılımın, gerçekte müziksel işitme yeteneğine sahip bir adayı, yukarıda sayılan sebeplerden dolayı kaybetmemek açısından yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: Müzik Kulağı, Müziksel, İşitme Testi, Eğitim Teknolojileri

* Anadolu Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, Müzik Bölümü, Tepebaşı/ESKİŞEHİR,
aartac@anadolu.edu.tr

AN ALTERNATIVE METHOD FOR PITCH REPETITION TESTS IN AURAL SKILLS ELIMINATION OF PERFORMING ART SECTIONS OF CONSERVATORIES

Assoc. Prof. Arman ARTAÇ*

ABSTRACT

This study is about a software that can be used on touch screen mobile devices which is designed to answer the questions about pitch repetition which are asked in the aural test elimination of performing arts sections entrance examinations of conservatories. Some performing arts school candidates can fail in these examinations because of they can't show their aural skills even they actually hear the pitches because of they have some voice problems, examination excitement or they don't have any singing experience. This software was designed to prevent such a loss. According to tests which have done by this software, 6 of 83 subjects who was unsuccessful in conventional hearing test, could match the pitches. It's thought that this software would be useful to not lose a candidate whom actually has aural skills.

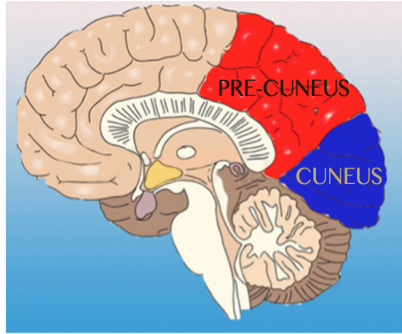
Keywords: *Musical hearing, aural test, education technologies*

* Anadolu University, School of Music and Drama, Department of Music, Tepebaşı/ESKİŞEHİR,
aartac@anadolu.edu.tr

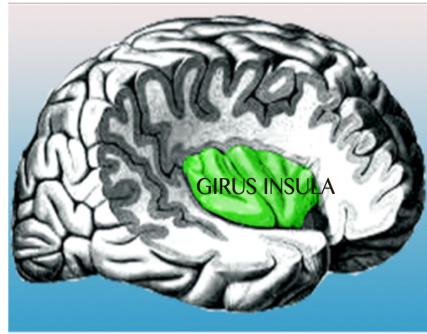
GİRİŞ

Müzik kulağı temelde, kişinin müziksel sesleri, başka bir deyişle batı müziği dizilerini, modları, makamları oluşturan notaları ve melodileri tanıyarak bunları ses ya da bir çalgı yoluyla, üretebilme, zihinde tınlatabilme, besteleyebilme ve aynı anda duyulan notaları ayırt edebilme yeteneği olarak tanımlanabilir. Ayrıca müzik kulağı kişiye, müziği armonik, tınısal, yapısal ve estetik haz duyma gibi yönleriyle değerlendirebilme olanağı sağlar. Ritim kulağı ise benzer şekilde, kişinin duyduğu ritmi tekrar edebilmesi, bir tempoyu takip edebilmesi, bir ritmi belli bir tempoyu koruyarak el çırpma, ayak vurma, bir vurmalı çalgı üzerinde çalmak suretiyle üretebilmesi yeteneğidir. Müzik kulağının varlığı büyük ölçüde ritim duygusunu da içinde barındırır ancak her ritim kulağına sahip birey aynı zamanda müzik kulağına sahip olmayabilir. Çünkü ses perdelerini ayırt etme ve ritim duygusu beyinde farklı merkezler tarafından yönetilmektedir.

Yapılan araştırmalarda, notaları ayırt etme merkezinin beyin sol kneus ve prekneus bölgesinde (Görsel 1), ritim duygusunun ise sol-alt ön-alın (sol inferior frontal girus) bölgesindeki girus insula'da bulunduğu tespit edilmiştir “Çuhadar (2008)” (Görsel 2).

Görsel 1. Cuneus ve Precuneus

Görsel 2. Girus insula

Çocuklar anadillerini öğrenirken o dilin melodik ve ritmik yapısını kavrayabilmek için müzikal algıya ihtiyaç duyarlar. Yani müziksel işitme her bireyde doğuştan mevcuttur. Ancak dilin öğrenilmesi belirli bir aşamaya gelince bu ihtiyaç da ortadan kalkar çünkü müzik kulağı insan yaşamında hayati bir önem taşımamaktadır. Bu yüzden küçük yaşlarda, müzikle seyrek karşılaşan bireylerde müzik kulağı yeteneği körelmektedir “Bossomaier ve Snyder (2004)”.

Müzik kulağının körelmemesi bireyin küçük yaşlardan itibaren müzikle sık karşılaşmasına (ailede müzikle ilgilenen bireyler, yaşadığı ortamda müziğin sık çalınması vb.) ya da kişisel olarak ilgilenmesine (çalma, söyleme, besteleme) bağlıdır.

2. AMAÇ

Türkiye’de ve dünyada konservatuvarların ve müzik okullarının müziksel işitme sınavlarında çoğunlukla aynı yöntem kullanılmaktadır. Bu yöntem; piyanoda, adayın sorulan tek sesleri, çift sesleri ve adayın işitme yeteneğine ve sınav prosedürlerine bağlı olarak 3-6 sese kadar akorları aynı anda çalarak, adaydan bu sesleri kalından inceye doğru vermesini, çalınan melodileri söyleyerek tekrar etmesini ve verilen ritmik motifleri el çırparak ya da piyanoya vurarak tekrarlamasını istemek şeklindedir.

Konservatuvarların oyunculuk bölümlerinin giriş sınavlarında da, adayların bir müzikal ya da müzikli bir oyunda rol alabileceği, yani şarkı söyleyeceği göz önünde bulundurularak bir müziksel işitme testi yapılır. Bu testin konservatuvarların çalgı ya da opera şarkıcılığı bölümlerine girecek adaylar için yapılan sınavlardan farkı, ses tekrarı kısmında aynı anda çalınan seslerin hemen hiçbir zaman ikiyi geçmemesi ve adaya herhangi bir şarkı söylenmesidir.

Müziksel işitme sınavına giren bir adayın –ritim kulağı bir yana- müzik kulağına sahip olup olmadığı en önemli, hatta tek göstergesinin, kendisine piyano ile ya da uygun olan herhangi bir çalgı ile çalınarak verilen sesleri ve melodileri kendi sesiyle tekrar edebilmesi olduğu kabul edilir. Ancak sınavlarda uygulanan, sesleri söyleyerek tekrar etme yöntemi, bir yandan da kişinin ses kaslarına hâkim olabilmeye alışkanlığı ya da becerisini sınamaktadır. Başka bir deyişle şarkı söyleme becerisini test etmektedir. Ancak kişi, kötü bir sese sahip olduğunu düşünmesi, sürekli ya da geçici ses rahatsızlıkları yaşıyor olması, ya da o zamana kadar şarkı söylemekle hiç ilgilenmemesi gibi sebeplerle, şarkı söylemek ya da mırıldanmaktan uzak kalmış olabilir. Ya da şarkı söyleme yatkınlığı, tecrübesi varsa bile tek bir sesi tekrar etmek söz konusu olduğunda, eğer böyle bir testle ilk kez karşılaşıyorsa bocalayabilir. Elbette konservatuvar sınavına girecek bir adayın, sınav öncesinde sınavın gerektirdiği şekilde önceden çalışmış olması beklenir. Ancak bir konservatuvarın oyunculuk bölümü sınavında, müzik aşamasına girecek bir aday bu konuda yeterli şekilde ya da hiçbir ön çalışma yapmamış olabilmektedir. Bu tür durumlarda kişi kendisine verilen sesleri tek seferde doğru noktadan çıkartmak için hangi kasları nasıl hareket ettireceğini bilemeyecektir. Her ne kadar konuşurken bu kaslar istemsiz olarak hareket ettiriliyor olsa da, verilen sesleri tekrar etmek daha geniş bir ses aralığı içerisinde çok daha kesin ve küçük kas hareketlerini gerektirir. Kimi bireyler ancak belirli bir eğitim süreci içerisinde bu kasların farkına varıp hâkim olma safhasına geçebilirler.

Elbette müzik kulağının varlığı ile sesin doğru bir entonasyonla¹ kullanımı birbirleriyle bağlantılıdır. Ancak, yukarıda belirtilen sebepler, müziksel algının varlığına rağmen, bu algıyı ses olarak dışarı yansıtamamaya sebep olabilir. Bu da, müzikal duyuş yeteneğine sahip adayların sınavlarda elenmesi sonucunu doğurur. Oyunculuk bölümüne girecek bir aday, sorulan melodileri bir şekilde tekrar edebiliyor, şarkı söyleyebiliyorken, tek sesleri tam olarak verememesi rastlanan bir durumdur ve böyle bir durumda da aday başarısız sayılabilmektedir.

¹ “Entonasyon” (Fr: Intonation), Ses perdesinin frekansını koruma. Perdesiz çalgılarda (Keman, çello, ud, perdesiz gitar vb.), nefesli çalgılarda ve insan sesinde, notaların orijinal frekanslarında seslendirilmesi anlamına gelir. Notaların kendi frekanslarından daha düşük ya da yüksek frekanslarda seslendirilmeleri entonasyon bozukluğunu ortaya çıkartır.

Ses tekrarı sorularında heyecan, böyle bir test şekline yabancı olma, sesini kullanma alışkanlığı olmaması, ses rahatsızlıkları gibi sebeplerle başarısızlık yaşayan adayların, aynı sebeplerle melodi sorularında da başarısızlık yaşayacakları düşünülebilir. Bu noktada adayın çeşitli sebeplerle melodi tekrarını da alternatif yöntemlerle yapabilmesi söz konusudur. Ancak bu çalışmada sesleri tekrar edebilmenin müziksel işitme yeteneğinin tespitinde birincil gösterge olduğu düşünülmüş ve bu doğrultuda ses tekrarına alternatif bir yöntem önerilmiştir. Kaldı ki eğer bir aday ses tekrarındaki başarısızlığın yanında, melodi tekrarında ve şarkı söylemede de (ayrıca ritim tekrarında) başarısız ise, zaten sınavı geçmek için yeterli görülmeyecektir. Yine de alternatif melodi tekrarı yöntemleri ayrı bir araştırma konusu olarak ele alınabilir.

Bir müziksel işitme sınavında adayın çeşitli sebeplerle sesini kontrol edememesi, bu adayın oyunculuk bölümünü kazanması durumunda, solfej ve şarkı söyleme becerilerini geliştirmekle ilgili derslerinde de sorun yaşayacağı anlamına gelebilir. Ancak bu çalışmada söz konusu problemler kronik ses rahatsızlıklarını kapsamamaktadır. Bu çalışmada değinilen sorunlar sınav esnasında adayın yaşayabileceği geçici sorunlardır.

Bu noktada müziksel işitme sınavlarının değerlendirilmesi konusunda jürinin hassas davranması önem kazanır. Jüri, adayların ses tekrarı, melodi ve/veya şarkı söyleme aşamalarında hangi sebeplerle başarısızlık yaşadıklarını doğru değerlendirebilmeli ve yazılımın kullanılıp kullanılmayacağına karar vermelidir.

Bu çalışma, bir adayın müzik kulağı olup olmadığının tespitinin, verilen sesleri kendi sesi ile tekrar etmesi yerine, gerektiği durumda, bir çalgı üzerinde bularak da yapılabileceği düşüncesi üzerine yapılmıştır. Bu noktada verilen sesin hangi çalgı ile tekrar edileceği önemlidir. Sınava tabi tutulan adayların çoğunun herhangi bir çalgı çalmayı bilmiyor oldukları göz önünde bulundurulduğunda, söz konusu çalgının herhangi bir özel tutuş pozisyonu gerektirmeyen, tek bir parmakla ses elde edilebilecek, üzerinde seslerin nasıl bulunacağı kolayca çözülebilecek bir yapıya sahip olması gerekir. Bu tanıma en uygun çalgı piyanodur. Buna göre, bu tür bir test yaklaşımında, ses sorularının sorulacağı piyanonun yanında, cevapların verilmesi için bir piyano daha olması gerekecektir. Bir aday ses sorularının karşılıklarını ikinci piyano üzerinde birkaç denemede bulabilir. Çünkü 4.5 koma aralıklarla sıralanmış hazır sesler arasında fazla seçeneği yoktur. Ancak bu çalışmada müziksel işitme sınavına girecek adayın bu sınavdaki ses tekrarı sorularına yanıt verebileceği ikinci bir piyano ya da elektronik piyano, org gibi cihazlar yerine, duyuş yeteneğinin daha hassas şekilde değerlendirilebileceği bir mobil cihaz yazılımından bahsedilecektir.

Müziksel işitme testlerinin alternatif yöntemleri konusunda elbette farklı çalışmalar olmuştur. Örneğin, R. Erol DEMİRBATIR'ın U.Ü.E.F. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda uyguladığı 32 soruluk, adayların işitme testine toplu halde girdikleri çoktan seçmeli müziksel işitme testi, "Demirbatır" (2004) ve Prof. Dr. Ozan TUNCA'nın oyunculuk bölümleri giriş sınavları için geliştirdiği, yine çoktan seçmeli bir test yöntemi "Tunca" (2011) gibi.

Ayrıca kişinin kendi müziksel işitme yeteneğini test etmesi için pek çok uygulama ve internet sitesi mevcuttur. Örneğin Better Ears, (Karajan Pro) uygulaması müzik teorisi konularını içeren kapsamlı bilgiler sunmaktadır. Bu uygulamanın yanı sıra, goodEar Pro, EarBeater Music Theory and Practice ve Tenuto gibi Ios uygulamaları da mevcuttur “Önder, Yıldız” (2015). Ayrıca Associated Board of Royal School of Music (ABRSM) müziksel işitme testleri için geliştirilen AURALBOOK platformu hem mobil cihaz uygulaması hem de web sayfası olarak mevcuttur.² Android işletim sistemi için Perfect ear, Complete ear trainer, MyEarTrainer gibi müziksel işitme testleri geliştirilmiştir. Prof. Dr. Ozan Tunca'nın geliştirdiği “Tunca Müziksel İşitme Testi,” kişinin müziksel işitme becerilerini kendisinin test edebildiği bir mobil cihaz uygulamasıdır.

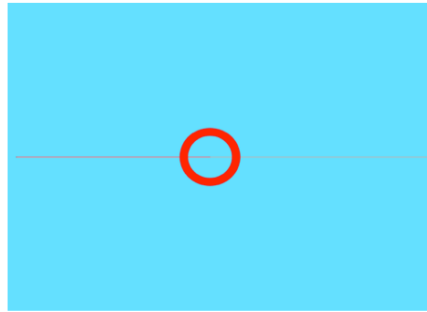
Bununla birlikte Müziksel işitmeyi geliştirmek ve test etmekle ilgili “Easy ear training”, “Good ear”, “Theta Music Trainer”, “Earbeater” gibi yüzlerce web sayfası bulunmaktadır. Tüm bu web sayfaları ve uygulamalar daha önce belirtildiği gibi çoğunlukla kişinin müziksel işitme yeteneğini kendi kendine test etmesi ve geliştirmesi üzerine kuruludur. Bu çalışmadaki yazılım ise jüri tarafından sorulan ses tekrarı sorularını cevaplamak için kullanılacaktır.

Bu çalışmadaki alternatif test yaklaşımı sınav yöntemini tamamen değiştirmek amacını taşımamaktadır. Eğer bir sınavda ses tekrarı soruları tamamen bu yöntemle cevaplandırılırsa bu, önemli ölçüde vakit alacaktır. Bu yöntem, sadece jüri tarafından, adayın sesleri verememe sebebinin, tecrübesizlik, heyecan, ses rahatsızlığı gibi durumlardan kaynaklandığı düşünülmesi durumunda uygulanmalıdır. Çünkü müzikal duyuş yeteneği iyi durumda olan bir aday, bu tür sorunları yoksa zaten geleneksel yöntemle de bu sınavı hızlı ve sorunsuz şekilde tamamlayabilmektedir.

3. YAZILIM

Yazılım Android ve IOS7 tabanlı mobil cihazlarda kullanılmak üzere ayrı ayrı tasarlanmıştır. Android tabanlı yazılım, Anadolu Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği bölümü öğretim görevlisi Özgür Özşen tarafından yazılmıştır. IOS7 tabanlı yazılım ise Anadolu Üniversitesi Bilgisayar Araştırma ve Uygulama Merkezinde Uzman olarak görev yapan Erk Ekin tarafından yazılmıştır.

Bu yazılım şekildeki gibi bir ara yüze sahiptir (Görsel 3).

Görsel 3. Yazılım arayüzü

² ABRSM internet üzerinden ya da mobil cihaz uygulamaları desteğiyle uluslararası bir müzik setifikası sağlayan, Londra merkezli Royal Music Academy bünyesinde çalışan bir kuruluştur. (<http://tr.abrsm.org>)

Ekrandaki daire şekli, üzerine dokunulunca orta oktavda³ bir Sol notası (392.00 Hz.) üretir, aday daireyi sağa ya da sola doğru çekerek duyduğu sesle cihazdan çıkan sesi eşleştirmeye çalışır. Yazılım standart olarak en kalın nota olarak orta oktavin bir alt oktavındaki La 3 (220 Hz.) ve en tizde orta oktavin bir üst oktavındaki Re 5 (587.33 Hz.) notalarını verecek şekilde ayarlanmıştır. Ancak adaydan, tekrarlaması istenecek seslerin üst ve alt sınırları cihaz üzerinden ayarlanabilir. Yazılım ne kadar büyük bir ekranda kullanılırsa, ses bulma hassasiyetinin o kadar artacağı göz önünde bulundurulmalıdır. Küçük bir telefon ekranında sesler çok daha kısa bir bölgede değişecektir, bu da adayın doğru ses noktasını bulması ve o noktada kalmasında zorluk yaratabilir. Bu anlamda en uygun test platformu yeterince büyük ekrana sahip bir tablet PC olacaktır.

Yazılımın kullanımı şu şekildedir: Öncelikle cihaz uygun bir nota sehpa ya da kendisine özel yapılmış bir standda yerleştirilmelidir. Aday, piyano ile kendisine ses verildiğinde, ekrandaki buton simgesine dokunur ve ayarlanan başlangıç notasına göre (fa, sol, vb.) sürekli bir ses sinyali oluşur. Daha sonra aday butonu sağa ya da sola sürükleyerek piyanodan çıkan ses ile kendi çıkardığı sesi eşleştirmeye çalışır. Aday parmağını ekrandan çekince hem ses kesilir hem de daire simgesi ilk pozisyonuna döner.

Yapılan testlerde tablet ve akıllı telefon cihazlarının ses güçlerinin ve bas frekansları vermelelerinin yetersiz olduğu görülmüştür. Yazılımın çalıştığı cihazlara 3 watt'tan düşük olmayan harici bilgisayar hoparlörlerinin bağlanması bu sorunu giderecektir.

Yazılımın IOS7 versiyonuna Aşağıdaki linkten ulaşılabilir.

<https://dl.dropboxusercontent.com/s/3kqvn9tn3mabw1o/lab.html>

Aşağıdaki adres ise yazılımın Açık Kaynaklı Kodlarını barındırmaktadır.

<https://bitbucket.org/eekin/tone-generator/>

3.1. Aday İçin Yazılımın Uygulanması Kararının Alınması

Daha önce de belirtildiği gibi bu yazılım sadece belli durumlarda uygulanmalıdır.

Bu durumlar:

1. Adayın sesinin sınav esnasında sesleri veremeyecek kadar kısık olması.
2. Adayın sınav esnasında aşırı heyecanlanması

3. Melodileri tekrar edebildiği halde sesleri verememesi. Eğer aday ses tekrarında başarısız ancak melodi ve şarkı söylemede başarılıysa tekrar ses tekrarına dönülerek uygulama kullanılabilir.

³ Oktav: Bir gamın aynı isme sahip kalın ve ince notalarının arasındaki 8 notayı kapsayan aralık. Bir oktavlık aralığın ince notası kalın notasının iki katı frekans değerine sahiptir. Örneğin orta oktavdaki la notası 440 Hz. olduğuna göre, bir üst oktavdaki la 880 Hz., bir alt oktavdaki la 220 Hz. dir.

4. Larenksini⁴ böyle bir testle ilgili tecrübesizliğinden dolayı bilinçli olarak kontrol etmeyi başaramaması, her sese aynı tonda cevap vermesi.

5. Melodileri tekrar edebilip, şarkı söyleyebildiği halde sesleri tekrarlayamıyor olması.

Sınav jürisi bu gibi durumlarda yazılımı kullanma yoluna gidebilir. Jüri yazılımı kullanma kararını ne şekilde alacağını sınav öncesinde belirlemelidir. Bu karar rutin bir sınav uygulamasıymış gibi alınmalıdır. Yazılımın aday için kullanılması konusunda jüri arasında oluşabilecek bir kararsızlık adayın, yanlış bir şey yaptığını, sınavda başarısız olduğunu düşünüp motivasyonunu kaybetmesine yol açabilir.

3.2. Yazılımın Sınavda Uygulanması

Uygulama aşamasında dikkat edilecek hususlar şu şekildedir:

1. Adayların bu yazılımın kullanımıyla ilgili sınav öncesi bir çalışma yapmalarına gerek yoktur. Çünkü hangi adayın bu yöntemle sınava tabi tutulması gerekeceği önceden belli değildir ve zaten yazılım karmaşık bir el becerisi gerektiren ya da öğrenmesi zaman alacak bir yapıda değildir. Yine de adayların başvuru sonrası teslim aldığı başvuru kitapçığında bu konudan bahsedilerek, adayın uygulamayı mobil cihazına yükleyerek bir ön çalışma yapması tavsiye edilebilir.

2. Adayın yazılımı nasıl kullanması gerektiği anlaşılır şekilde anlatılmalıdır. Adayın yazılımı kullanmaya alışması için birkaç alıştırmaya sesli sorulabilir.

3. Piyanoda, cihazın üzerinde önceden ayarlanmış olan ses sorulmamalıdır. Bu durumda aday hiçbir hareket yapmadan sesi bulmuş olur.

4. Piyanoda sesleri çalan öğretim elemanının, piyanodaki sesler sönmeye başlarken sesleri tekrarlaması gerekmektedir. Adayın sesi eşleştirmek için harcayacağı süre ise kısıtlı olmalıdır. Bu süre ses başına 10-15 saniyeyi geçmemelidir. Aksi takdirde bir aday için harcanan süre çok fazla uzayabilir.

5. Piyanoda sesler, adayın cihazdan çıkan sesi duymasını engellemeyecek seviyede çalınmalıdır.

6. Aday sesleri bulmaya çalışırken her yeni seste, ekrandan elini çekerek sesin kesilmesini sağlamalı ve yeniden başlangıç sesinden aramaya başlamalıdır.

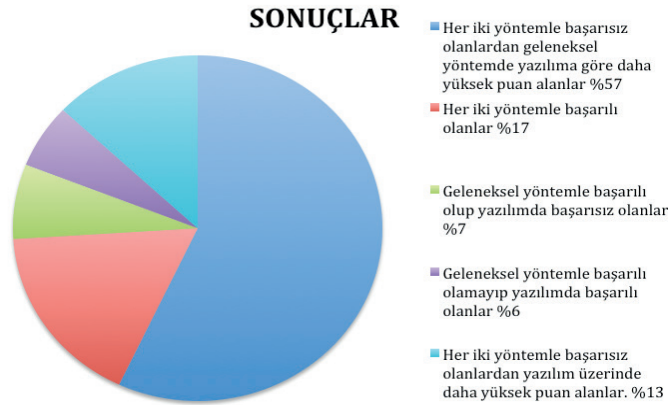
7. Aynı anda birden fazla sesin verilmesi, testin süresini uzatacaktır. Bu sebeple bu yöntem en fazla iki sesin aynı anda sorulduğu oyunculuk bölümleri için uygundur. Klasik testlerde aynı anda birden fazla ses sorulduğunda, adaydan sesleri en kalından başlayarak sırayla vermesi beklenir. Bu yaklaşımda sesleri kalından inceye doğru sıralama şartı aranmamalıdır, bu adayın daha fazla zorlanmasına ve vakit harcamasına yol açabilir. Aday önce hangi sesi eşleştireceğine kendi karar verebilir. Çift sesler her seferinde aynı anda çalınmalı ve aday cihaz üzerinde sesleri doğru olarak karşılaştırana kadar aralıklı olarak yeniden verilmelidir.

⁴ Larenks: Gıda alımı sırasında besinlerin nefes borusuna kaçmasını önleyen ve içerisinde ses tellerini de bulunduran organ, gırtlak.

4. BULGULAR

Araştırmanın evrenini üniversitelerin oyunculuk eğitimi veren bölümlerinin giriş sınavı adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini olarak Eskişehir Çağdaş Koleji 4. sınıf öğrencilerinden 100 kişi seçilmiştir. Bunun sebebi söz konusu adaylara tek tek ulaşarak bu deneyi uygulamanın mümkün olamamasıdır. Bu yüzden rastgele bir okulun öğrenci topluluğundaki müziksel işitme yeteneğine sahip öğrencilerin oranı, oyunculuk bölümüne girmek isteyen adaylar arasındaki müziksel işitme yeteneğine sahip adayların oranına denk olarak değerlendirilmiş ve bu grup araştırma örneklemini olarak seçilmiştir. Anadolu Üniversitesi Oyunculuk Anasanat Dalı giriş sınavları müzik aşamasının 2014-2016 yıllarındaki 3 yıllık sonuçlarına göre, sınava giren toplam 737 kişiden 221'i, yani %30'u geçerli puan ve üzerinde almıştır.⁵ Araştırma örneklemindeki geleneksel ses tekrarı ve yazılımın uygulanması ile sınavı kazanabilir durumda bulunan deneklerin oranı ise %23 seviyesindedir.

100 kişilik örneklem grubu bir adayın sorulan sesleri söylemek suretiyle eşleştiremediği durumda, bu eşleştirmeyi uygulama üzerinde yapıp yapamayacağını tespit etmek için yeterli olmuştur. Her öğrenciye uygun aralıkta rastgele seçilmiş 10 adet ses sorulmuş, bunları kendi sesleriyle tekrar etmeleri istenmiştir. Daha sonra 5 adet ses sorulmuş ve yazılım üzerinden cevaplamaları istenmiştir. Deneklere, sesleri doğru olarak verme oranları ve sesleri bulmadaki vermedeki çabukluklarına göre 1'den 100'e kadar puan verilmiştir. Deneklerin işitme testi ses tekrarı alt bölümünü geçebilmek için yeterli sayılabileceği alt sınır 75 puan olarak belirlenmiştir. Deneklerden 17'si bu sınırı klasik sınav yöntemiyle geçmiştir. Bunların 7'si yazılımda başarılı olamamıştır. Her iki tür cevaplama yönteminde de başarısız olanlar, müziksel işitme yetenekleri yetersiz olarak değerlendirilmiştir. Yapılan testte 6 deneğin -yöntemin amacına uygun olarak- sesle yapılan tekrarda düşük (5-40 puan arası) ancak cihazla yapılan tekrarda, testi geçme sınırının üzerinde puan aldığı görülmüştür. 13 denek, geçer puana ulaşamamaları da, cihaz üzerinde yaptıkları tekrarlarda geleneksel yöntemle ses tekrarına göre 10-30 puan arası daha fazla almışlardır (Görsel 4).

Görsel 4. Yapılan testlerin sonuç grafiği

⁵ Veriler Anadolu Üniversitesi Sahne Sanatları bölümü arşivinden sağlanmıştır.

5. SONUÇ

Bu yöntem jüri tarafından, daha önce de belirtildiği gibi sadece adayın sesleri karşılaştırmama sebebinin, tecrübesizlik, sınav esnasındaki heyecan, ses rahatsızlığı gibi durumlardan kaynaklandığı düşünüldüğünde uygulanmalıdır. Çünkü müziksel işitme yeteneği iyi durumda olup sesleri rahatlıkla verebilen bir aday, geleneksel yöntemle de bu sınavda başarılı olmaktadır.

Yapılan testte, tek ses tekrarındaki başarısı sınavı kazanma sınırının altında görünen 6 adayın yazılım ile sesleri bulabildiği görülmüştür. Bu “müziksel işitme yeteneği yetersiz” olarak değerlendirilebilecek adayların aslında bu yeteneğe sahip olabileceğini göstermek için yeterli bir veridir. Ancak ses kullanımıyla ilgili sorunlardan dolayı sesleri veremeyen adayların oranı kesin bir duyuşa sahip adaylar ve müziksel işitme yeteneğine sahip olmadığı kesin olarak tespit edilebilen adayların sayısına göre düşük olacağından, yazılımın sınavda uygulanmasında harcanacak fazladan vakit büyük bir sorun teşkil etmeyecektir. Ayrıca bu yazılım, yaylı ve nefesli sazlar gibi entonasyonu koruma ve akort yapmayı gerektiren çalgı bölümlerine seçilecek adayların, bu çalgıların gerektirdiği müziksel işitme hassasiyetine sahip olup olmadıklarının test edilmesi için de kullanılabilir.

KAYNAKÇA

Bossomaier, T., Snyder, A. (2004). "Absolute pitch accessible to everyone by turning off part of the brain?" (Kesin duyuş; beynin bir bölümünü devreden çıkılarak herkes için ulaşılabilir kılınabilir mi?), *Organised Sound*, 9, 2, Cambridge University Press, United Kingdom, 181-189

Çuhadar, C.H. (2008). Müzik ve Beyin. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 2, 67-76

Demirbatır, R. E. (2004). "U.Ü.E.F. Güzel Sanatlar Eitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 2001-2002 Öğretim Yılı Yetenek Snavında Uygulanan Müziksel İşitme Testi Snavının Değerlendirilmesi", *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi XVII (1)*, 29-38

Önder, O., Yıldız, G. (2015), "Müzik Uygulamalarında Tablet Bilgisayar (IPAD) Kullanımı", *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi ART-E Mayıs-Haziran 15*, 127-149

Tınca, O. (2011). "Devlet Konservatuvarı Oyunculuk Sanat Dalı Özel Yetenek Sınavlarının Müziksel İşitme ve Şan Boyutu İçin Bir Test Geliştirme Çabası" *Kıbrıs Uluslararası Üniversitesi Folklor/Edebiyat Dergisi* , 17, 65, 153-160

<http://tr.abrsm.org> [Erişim tarihi: 26-10-2016]

<http://www.ozartakademi.com/mueziksel-isitme-testi> [Erişim tarihi: 20-10-2016]

